

Marga Verheije
André Krouwel
Dessy Gavrilova
Theo van Koolwijk

Van partij naar partij: Nederlandse ondersteuning van politieke
partijen in Europese landen in transitie
Evaluatie Matra Politieke Partijen Programma 2000-2005

In opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, DZO/UM

Samenvatting

Het Matra Politieke Partijen Programma (mppp) heeft ten doel om het netwerk tussen de in de Tweede Kamer vertegenwoordigde politieke partijen en hun zusterpartijen in een aantal landen in Midden- en Oost-Europa en buurstaten van de eu te versterken en om bij te dragen aan de kadervorming van de zusterpartijen.

De subsidie wordt niet rechtstreeks aan Nederlandse politieke partijen verstrekt maar dient aangevraagd te worden door een stichting die aan de partij verbonden is. cda, ChristenUnie, D66, GroenLinks, PvdA, sgp en vvd maken van deze regeling gebruik. Het mppp is gebaseerd op de party-to-party gedachte. Nederlandse partijen identificeren zusterpartijen waarmee ze zich ideologisch verwant voelen. Per land kiest men een partner.

Deze evaluatie heeft betrekking op de periode 2000-2005 en heeft als doel om de effectiviteit en efficiëntie van het mppp te onderzoeken. Het totale subsidiebedrag bedroeg in deze vijf jaar 6.730.000 Euro.

Het onderzoek behelst interviews bij de partijstichtingen en het ministerie van Buitenlandse Zaken, documenten- en archiefstudie en interviews in vier landen (Hongarije, Roemenië, Turkije en Georgië).

Uit het onderzoek komt naar voren dat het mppp door de partijstichtingen met grote inzet uitgevoerd wordt. In totaal werden in de onderzoeksperiode bijna 800 activiteiten uitgevoerd. Dit betekent dat de meeste activiteiten kleinschalig zijn en tegen geringe kosten plaatsvinden. In de vorm van trainingen, conferenties en thematische en netwerkbijeenkomsten streeft men ernaar om de zusterpartij te versterken. Uit de veldstudies blijkt dat de deelnemers aan de activiteiten daarbij persoonlijk baat hebben gehad maar dat de effecten op partijniveau lastig zijn vast te stellen.

Het mppp is oorspronkelijk opgezet voor steun aan politieke partijen in landen met perspectief op snelle toetreding tot de eu. Sindsdien is de lijst met landen enige keren gewijzigd. De landenlijst bestaat in de periode van de evaluatie uit: Albanië, Armenië, Azerbeidzjan, Bosnië-Herzegovina, Bulgarije, Estland, Hongarije, Georgië, Jordanië (juli 2004), Kroatië, Letland, Litouwen, de Voormalige Joegoslavische Republiek Macedonië, Marokko (juli 2004), Moldavië, Oekraïne, Polen, Roemenië, Rusland, Servië-Montenegro, Slovenië, Slowakije, Tsjechische Republiek, Turkije en Wit-Rusland. De activiteiten in de acht landen die in 2004 toegetreden zijn tot de Europese Unie dienen in 2007 uitgefaseerd te zijn.

Tengevolge van deze wijzigingen en de toetreding verschuift de uitvoering van het mppp naar landen waar de politieke situatie onstabiel is, waar verkrijging van het eulidmaatschap

onzeker is of ontbreekt en waar de weg naar een pluriforme democratie nog lang is. Voor de Nederlandse politieke partijen is het lastig om in deze landen een zusterpartij te selecteren op basis van programmatische verwantschap. Uit de evaluatie blijkt dat het werk in dergelijke landen niet goed mogelijk is zonder een duidelijke strategie, visie op partijondersteuning, kennis van de actuele politieke context en coordinatie en afstemming tussen de Nederlandse partijstichtingen en partijstichtingen uit andere westerse landen.

Het mppp is een bijzonder subsidieprogramma in die zin dat de ontvangers van de subsidie verbonden zijn aan politieke partijen. Het programma wordt beheerd door het ministerie van Buitenlandse Zaken. De stichtingen dienen bij het ministerie jaarlijks een subsidieaanvraag in en leggen schriftelijk verantwoording af. Het ministerie onthoudt zich van inhoudelijke beoordeling en commentaar op strategische keuzes en activiteiten omdat zij niet in de autonomie van de partijen kan treden. Omdat de Tweede Kamer slechts de hoogte van het subsidiebedrag vaststelt maar geen rol speelt t.a.v. kwaliteitsbewaking en evaluatie van het mppp krijgen de partijstichtingen zowel van het ministerie als van de Tweede Kamer geen inhoudelijk commentaar op hun activiteiten

en werkwijze. Het ontbreekt daardoor aan noodzakelijke prikkels en advies die tot kwaliteitsverbetering en verrijking van het programma kunnen leiden. Uit de veldstudies blijkt dat in Hongarije alle Nederlandse partijen gekomen zijn tot redelijk succesvolle samenwerking. Een aantal grote Nederlandse partijen voelde zich genoodzaakt om niet langer actief te zijn in Roemenië omdat de samenwerking met hun zusterpartij problematisch was. Het gevolg is dat niet alle politieke stromingen in Roemenië vanuit het mppp ondersteund worden.

In Georgië en Turkije is het mppp nog in de opstartfase. De identificatie van zusterpartijen verloopt langzaam. Daarom hebben drie grote Nederlandse partijen besloten om in Georgië gezamenlijk projecten te ontwikkelen. In Turkije bestaat vooral behoefte aan uitwisselingsprojecten waardoor men over en weer elkaars politieke situatie kan leren kennen en van elkaar kan leren. Geen 'hulp' maar 'dialogo'.

Het rapport sluit af met een aantal aanbevelingen. Ten aanzien van beheer en kwaliteit wordt geadviseerd om de beoordeling en kwaliteitsbewaking beter te regelen door de instelling van een onafhankelijke commissie waarin de politieke partijen en het ministerie vertegenwoordigd zijn. Verder zou het mppp meer het karakter moeten krijgen van een echt subsidieprogramma met formele eisen en evaluatie- en selectiecriteria waardoor ook beter zicht komt op de resultaten die het programma boekt.

Aan de partijstichtingen wordt aanbevolen om te werken aan een langere termijnstrategie met een duidelijke visie op partijontwikkeling en per land een aanbod aan activiteiten dat goed aansluit bij de actueel politieke situatie aldaar.